

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
YVESA BOTA
od 7. ožujka 2018.¹

Predmet C-1/17

**Petronas Lubricants Italy SpA
protiv
Livija Guide**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Corte d'appello di Torino (Žalbeni sud u Torinu, Italija))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Sudska nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima – Nadležnost nad pojedinačnim ugovorima o zapošljavanju – Poslodavac protiv kojeg je pokrenut postupak pred sudovima države članice u kojoj ima domicil – Poslodavčeva protutužba – Određivanje nadležnog suda”

1. Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 20. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima².
2. Zahtjev je upućen u okviru spora između Livija Guide, s domicilom u Poljskoj, i njegova bivšeg poslodavca, društva osnovanog u skladu s talijanskim pravom Petronas Lubricants Italy SpA (u daljnjem tekstu: PL Italy), sa sjedištem u Italiji, u vezi s otkazom koji mu je priopćilo to društvo.
3. To će Sudu dati priliku da prvi put definira pojam „protutužba” iz posebne odredbe poglavlja II. odjeljka 5. Uredbe br. 44/2001 o utvrđivanju pravila za nadležnost nad pojedinačnim ugovorima o zapošljavanju, s obzirom na najnoviju sudsku praksu koja se odnosi na isti pojam, definiran u članku 6. točki 3. te uredbe, iz odjeljka 2. tog poglavlja, koji se odnosi na posebne nadležnosti.
4. Nakon analize ograničene na drugo prethodno pitanje, u skladu sa zahtjevom Suda, predložiti ću tumačenje odredaba članka 20. stavka 2. Uredbe br. 44/2001 na način da taj članak poslodavcu daje pravo na podnošenje protutužbe pred sudom pred kojim je zaposlenik pokrenuo postupak te da na temelju tog članka taj sud može odlučivati o takvoj protutužbi pod uvjetom da je ona podnesena da bi se riješile sve njihove uzajamne tražbine koje imaju zajedničko porijeklo.

¹ Izvorni jezik: francuski

² SL 2001., L 12, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

I. Pravni okvir

5. U uvodnim izjavama 11., 13. i 15. Uredbe br. 44/2001 navedeno je sljedeće:

„(11) Propisi o nadležnosti moraju biti izuzetno predvidljivi i utemeljeni na načelu da se nadležnost uglavnom utvrđuje prema domicilu tuženika, pri čemu takva nadležnost mora uvijek postojati, osim u nekim točno određenim slučajevima, u kojima je zbog predmeta spora ili autonomije stranaka opravdana neka druga poveznica. Domicil pravne osobe mora biti autonomno utvrđen kako bi zajednička pravila bila transparentnija i kako bi se izbjegli sukobi nadležnosti.

[...]

(13) Kad je riječ o osiguranju, potrošačkim ugovorima i zapošljavanju, slabija strana u sporu trebala bi biti zaštićena propisima o nadležnosti tako da oni više pogoduju zadovoljavanju njezinih interesa nego što to omogućuju opći propisi.

[...]

(15) U interesu skladnog zadovoljavanja pravde potrebno je smanjiti mogućnost vođenja paralelnih postupaka i osigurati da u dvjema državama članicama ne budu donesene dvije nepomirljive presude. Mora postojati jasan i učinkovit mehanizam za rješavanje slučajeva litispendencije i povezanih postupaka te za sprečavanje problema koji proizlaze iz razlika među državama članicama s obzirom na utvrđivanje trenutka od kojega se predmet smatra neriješenim. U svrhe ove Uredbe, taj bi se trenutak trebao autonomno utvrđivati.”

6. U skladu s člankom 6. točkom 3. te uredbe, iz poglavlja II. odjeljka 2., naslovljenog „Posebna nadležnost”, osoba s domicilom u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici „ako je riječ o protutužbi koja proizlazi iz istog ugovora ili činjeničnog stanja kao i prvotna tužba, pred sudom na kojemu je u tijeku prvotni postupak”.

7. Odjeljak 5. poglavlja II. te uredbe, koji obuhvaća njezine članke 18. do 21., određuje pravila o nadležnosti koja se odnose na sporove u vezi s pojedinačnim ugovorima o zapošljavanju.

8. U članku 18. stavku 1. Uredbe br. 44/2001 navodi se:

„U stvarima koji se odnose na pojedinačne ugovore o zapošljavanju, nadležnost se utvrđuje prema odredbama ovog odjeljka, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 4. i članka 5. točke 5.”

9. Članak 19. te uredbe predviđa:

„Poslodavac s domicilom u državi članici može biti tužen:

1. pred sudovima države članice u kojoj ima domicil; ili

2. u drugoj državi članici:

(a) pred sudovima u mjestu u kojemu zaposlenik obično obavlja posao ili pred sudovima mjesta u kojemu je posljednji puta obavljao posao; ili

(b) ako zaposlenik ne obavlja ili nije obično obavljao svoj posao samo u jednoj državi, pred sudovima u mjestu u kojemu se nalazi ili se nalazila poslovna jedinica koja ga je zaposlila.”

10. Člankom 20. te uredbe propisano je:

„1. Poslodavac može pokrenuti postupak samo pred sudovima države članice u kojoj zaposlenik ima domicil.

2. Odredbe ovog odjeljka ne utječu na pravo podnošenja protutužbe pred sudom na kojemu se, u skladu s odredbama ovog odjeljka, rješava prvotna tužba.”

11. Članak 21. Uredbe br. 44/2001 glasi kako slijedi:

„Odstupanje od odredaba ovog odjeljka moguće je samo na temelju dogovora o nadležnosti:

1. koji je sklopljen nakon nastanka spora; ili

2. koji omogućava zaposleniku da pokrene postupak pred sudovima koji nisu navedeni u ovome odjeljku.”

II. Činjenice u glavnom postupku i prethodna pitanja

12. L. Guidu je društvo PL Italy zaposlilo tijekom 1982. na temelju ugovora sastavljenog prema talijanskom pravu te je 1996. upućen u povezano poljsko društvo Petronas Lubricants Poland sp.zo.o. (u daljnjem tekstu: PL Poland), gdje je od tada izvršavao aktivnosti generalnog direktora, u statusu direktora od 1998. On je 2001. s društvom PL Poland sklopio „paralelni” ugovor o zapošljavanju na određeno vrijeme, na koji se primjenjuje poljsko pravo, a koji se redovito obnavljao, te je istek posljednjeg ugovora određen za 30. travnja 2016. Dvama dopisima od 17. i 29. travnja 2014. priopćeno mu je više disciplinarnih prigovora. L. Guidi je slijedom toga društvo PL Italy dopisom od 28. svibnja 2014. otkazalo ugovor o zapošljavanju iz „navodno opravdanog razloga”. Drugim dopisom od istog datuma obaviješten je o prestanku njegova radnog odnosa u društvu PL Poland.

13. L. Guida podnio je tužbu protiv PL Italy pred Tribunale di Torino (Sud u Torinu, Italija), navodeći da su disciplinski prigovori upućeni prekasno i da su bili općeniti te osporavajući istinitost činjenica koje mu se stavljaju na teret. On je od tog suda zatražio, s jedne strane, da proglašeni neopravdanim i, u svakom slučaju, nezakonitim otkaz koji mu je priopćilo društvo PL Italy i, s druge strane, da naloži tom društvu plaćanje naknade štete predviđene talijanskim pravom za slučaj nezakonitog otkaza. L. Guida je usto zatražio da se društvu PL Italy naloži naknada neimovinske štete koju je pretrpio zbog štetne prirode otkaza.

14. Društvo PL Italy je 5. prosinca 2014. pokrenulo postupak pred tim sudom i zatražilo odbijanje tužiteljevih zahtjeva. Navodeći da mu je društvo PL Poland ustupilo potraživanja prema L. Guidi, aktom od 3. prosinca 2014. to je društvo protutužbom zatražilo da se L. Guidi naloži povrat iznosa od 143 816,29 eura koji je neovlašteno primio, koji odgovara povratu putnih troškova, naknadi za neiskorišteni godišnji odmor i višku u primanjima nastalom zbog primjene pogrešnog deviznog tečaja zlot/euro.

15. L. Guida je tvrdio da primjenom članka 6. točke 3. i članka 20. Uredbe br. 44/2001 talijanski sud nije nadležan za odlučivanje o protutužbi društva PL Italy.

16. Presudom od 14. rujna 2015. Tribunale di Torino (Sud u Torinu) naložio je društvu PL Italy da L. Guidi plati iznos od 100 000 eura na temelju naknade neimovinske štete zbog štetne prirode otkaza te se proglasio, u korist poljskih sudova, nenadležnim za odlučivanje o protutužbi društva PL Italy.

17. Nakon što je ocijenio da je L. Guida opravdao to da ima domicil u Poljskoj, Tribunale di Torino (Sud u Torinu) ipak je smatrao da, iako članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 predviđa odstupanje od obveze poslodavaca da podnesu tužbu protiv svojih zaposlenika u državi u kojoj imaju domicil, to se odstupanje ne primjenjuje u slučajevima kada poslodavac namjerava naplatiti potraživanja koja izvorno nisu njegova, nego su mu ustupljena ugovorom.

18. Društvo PL Italy podnijelo je žalbu protiv te presude pred Corte d'appello di Torino (Žalbeni sud u Torinu, Italija), sudom koji je uputio zahtjev, tražeći ukidanje presude kojom se nalaže snošenje neimovinske štete te ponavljajući svoju protutužbu.

19. Taj sud smatra da je potrebno saznati dopušta li članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 poslodavcu da pred sudovima države članice svojeg domicila podnese protutužbu protiv zaposlenika koji ga je tužio pred tim istim sudom, u skladu s člankom 19. te uredbe.

20. U slučaju potvrdnog odgovora, sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje o posljedicama koje proizlaze iz utvrđenja prema kojem je predmet protutužbe koju je podnio poslodavac tražbina koja je izvorno pripadala drugoj osobi, koja je istodobno bila poslodavac istog zaposlenika na temelju „paralelnog” ugovora o radu, i prema kojem se protutužba temelji na ugovoru o ustupu tražbine sklopljenom između poslodavca i izvornog vjerovnika, nakon datuma na koji je zaposlenik podnio tužbu.

21. U tim je okolnostima Corte d'appello di Torino (Žalbeni sud u Torinu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Uključuje li članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 mogućnost da poslodavac s domicilom na području države članice Europske unije, protiv kojeg je njegov bivši zaposlenik pokrenuo postupak pred sudom države članice u kojoj ima domicil (u smislu članka 19. Uredbe), protiv radnika podnese protutužbu pred istim sudom pred kojim je pokrenut postupak povodom glavne tužbe?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, uključuje li članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 nadležnost suda pred kojim je podnesena tužba i onda kad predmet protutužbe koju je podnio poslodavac nije izvorno poslodavčeva tražbina, nego tražbina koja je izvorno pripadala drugom subjektu (koji je istodobno poslodavac tog istog radnika na temelju paralelnog ugovora o radu), a protutužba se temelji na ugovoru o ustupu tražbine sklopljenom između poslodavca i subjekta koji je izvorno bio vjerovnik nakon što je radnik podnio glavnu tužbu?”

III. Moja analiza

22. Prije nego što iznesem analizu pojma „protutužba” iz članka 20. stavka 2. Uredbe br. 44/2001³, čini mi se da je nužno pojasniti neke elemente koji predstavljaju temelj mogeg promišljanja. Kao prvo, može se primijetiti da se ne raspravlja o uvjetima za primjenu te odredbe. Stoga je nesporno da se spor odnosi na „pojedinačni ugovor o zapošljavanju” u smislu članka 18. stavka 1. te uredbe⁴, koji povezuje L. Guidu s društvom PL Italy od 1982. godine, iako je taj zaposlenik sklopio druge ugovore o zapošljavanju, od 2001. godine, s društvom PL Poland, „povezanim društvom” s društvom PL Italy,

3 Primjenjiva u predmetu u glavnom postupku, s obzirom na to da je zaposlenikova tužba podnesena prije 10. siječnja 2015. Kao što je istaknuto u presudi od 21. prosinca 2016., Concurrence (C-618/15, EU:C:2016:976, t. 9.), Uredba br. 44/2001 stavljena je izvan snage člankom 80. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o sudske nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289.). U skladu s člankom 66. stavkom 1. te uredbe, primjenjuje se samo na sudske postupke pokrenute počevši od 10. siječnja 2015.

4 Presuda od 10. rujna 2015., Holterman Ferho Exploitatie i dr. (C-47/14, EU:C:2015:574, t. 34.)

nakon što je bio upućen u to poljsko društvo 1996. godine. Također je nesporno da je društvo PL Italy, tuženi poslodavac, tužen pred sudom države članice svojeg domicila, nadležnim zbog toga što ga je odabrao radnik u skladu s člankom 19. te uredbe, podnio tužbu kojom se traži zasebna presuda protiv tužitelja, a ne sredstvo obrane⁵.

23. Kao drugo, ne sumnjam da poslodavac i zaposlenik imaju mogućnost podnošenja protutužbe, što opravdava potvrđan odgovor na prvo prethodno pitanje. Bilo bi, naime, suprotno doslovnom tumačenju odredaba članka 20. stavka 2. Uredbe br. 44/2001⁶, u nedostatku zakonskih ograničenja, zaključiti da mogućnost podnošenja protutužbe ima samo zaposlenik⁷. Čini mi se da je Sud već neizravno utvrdio tu postupovnu jednakost zaposlenika i poslodavca⁸. To odgovara općem cilju dobrog sudovanja, koji podrazumijeva poštovanje načela ekonomičnosti postupka⁹.

24. Tako je dopušteno da poslodavac protutužbom može tražiti da tražbinu istaknutu protiv radnika razmotri sud koji nije sud države članice na čijem državnom području on ima domicil, nego je odabran s obzirom na to da je zbog određenog razloga bio najbliži njegovim interesima¹⁰.

25. S obzirom na navedeno, potrebno je objasniti kako se može definirati pojam „protutužba” u smislu članka 20. stavka 2. Uredbe br. 44/2001, što u biti svojim drugim pitanjem pita sud koji je uputio zahtjev.

26. Kao prvo, valja utvrditi da se zakonodavac Unije odlučio za tekst različit od onoga u članku 6. točki 3. te uredbe, koji se nalazi u poglavlju II. odjeljku 2., koje predviđa pravila o izvedenoj nadležnosti, koja konkuriraju načelu nadležnosti suda države članice u kojoj tuženik ima domicil. Naime, u toj se odredbi dodaje da se mora raditi o protutužbi „koja proizlazi iz istog ugovora ili činjeničnog stanja kao i prvotna tužba”¹¹. Taj tekst, nepromijenjen od stupanja na snagu Konvencije iz Bruxellesa, ne postoji ni u odjeljcima s pravilima o nadležnosti kojima se štite osiguranici odnosno potrošači. Takvo pojašnjenje nije dodano ni prilikom umetanja u poglavlje II. Uredbe br. 44/2001 odjeljka 5., koji se odnosi na nadležnost u stvarima koje se odnose na pojedinačne ugovore o zapošljavanju¹², ni prilikom sastavljanja Uredbe br. 1215/2012, koja se primjenjuje od 10. siječnja 2015.

5 Presuda od 13. srpnja 1995., Danværn Production (C-341/93, EU:C:1995:239, t. 15. i 18.).

6 Treba istaknuti da se iste odredbe nalaze u drugim odjeljcima u kojima su utvrđena pravila o nadležnosti koja štite slabiju stranku (članak 12. stavak 2. u stvarima koje se odnose na osiguranje, članak 16. stavak 3. u potrošačkim ugovorima). Tekst tih članaka, koji proizlazi iz članaka 11. i 14. Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.), kako je izmijenjena kasnijim konvencijama o pristupanju novih država članica toj konvenciji (u daljnjem tekstu: Konvencija iz Bruxellesa), također je preuzet bez izmjene u člancima 14. i 18. Uredbe br. 1215/2012.

7 Doktrina se jednoglasno slaže po tom pitanju, bez obzira na to koja se uredba primjenjuje, vidjeti osobito Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Matières civile et commerciale, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, 5e édition, Librairie générale de droit et de jurisprudence, zbirka Droit des affaires, Paris, 2015, str. 394., t. 302, paragraf 2.; Blanco-Morales Limones, P., Garau Sobrino, F. F., Lorenzo Guillén M. L., Montero Muriel, F. J., *Comentario al Reglamento (UE) n° 1215/2012 relativo a la competencia judicial, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia civil y mercantil, Reglamento Bruselas I refundido*, Thomson Reuters Aranzadi, Madrid, 2016., str. 495., t. 2., paragraf 7.; Magnus, U., Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law, Brussels Ibis Regulation*, svezak 1., Sellier European Law Publishers, Otto Schmidt, Köln, 2015., str. 554., t. 5.; Czernich, D., Kodek, G., Mayr, P., *Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht Brüssel Ia-Verordnung (EuGVVO 2012) und Übereinkommen von Lugano 2007 Herausgeber*, LexisNexis, Beč, 2015., str. 296., paragraf 3.

8 Presuda od 22. svibnja 2008., Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 29.)

9 Presude od 10. travnja 2003., Pugliese (C-437/00, EU:C:2003:219, t. 17. i 22.), od 22. svibnja 2008., Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline, (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 27.) i od 12. listopada 2016., Kostanjevec (C-185/15, EU:C:2016:763, t. 37.)

10 Izraz izveden iz presude od 14. rujna 2017., Nogueira i dr. (C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 50. i navedena sudska praksa).

11 U izvješću M. Jenarda o [Briselskoj] konvenciji (SL 1979., C 59, str. 1.) navedeno je da „za uspostavu nadležnosti protutužba mora biti povezana s glavnim zahtjevom. Budući da povezanost nije poznata u svim zakonodavstvima, tekst inspiriran nacrtom belgijskog Zakona o sudovima navodi da protutužba mora proizlaziti iz ugovora ili iz činjenice koja je temelj prvotne tužbe” (str. 28.).

12 Za detaljan prikaz zakonodavne povijesti vidjeti presude od 22. svibnja 2008., Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 14. do 17.) i od 14. rujna 2017., Nogueira i dr. (C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 46.).

27. Pripremni akti upućuju na to da „se nadležnosti predviđene u ovom odjeljku zamjenjuju onima predviđenima u odjeljcima 1. i 2.”¹³ i da „su odredbe koje se odnose na sudsku nadležnost u području ugovora o zapošljavanju u biti malo izmijenjene, ali su grupirane u posebnom odjeljku, poput onoga što je predviđeno za ugovore o osiguranju i potrošnji”¹⁴. Iz toga proizlazi da zakonodavac nije izabrao posebne odredbe za radne sporove unatoč cilju zaštite slabije strane, koji je mogao opravdati propisivanje posebnih uvjeta u pogledu poslodavčeve tužbe, kako predlaže L. Guida u svojim pisanim očitovanjima.

28. Nadalje, valja podsjetiti na načela koja je Sud utvrdio u slučaju zahtjeva za tumačenje jednog od četiriju članaka (od 18. do 21.) koje obuhvaća to poglavlje II. odjeljak 5. Uredbe br. 44/2001 koji se odnose na „[n]adležnost nad pojedinačnim ugovorima o zapošljavanju”:

- taj odjeljak utvrđuje niz pravila koja, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 13. te uredbe, imaju za cilj zaštititi slabiju ugovornu stranku propisima o nadležnosti koji više pogoduju njezinim interesima¹⁵;
- iz teksta odredaba sadržanih u tom odjeljku proizlazi da one nisu samo posebne već i iscrpne¹⁶ i
- kako bi se osigurala potpuna učinkovitost Uredbe br. 44/2001, pravne pojmove koji se u njoj nalaze treba tumačiti autonomno, na način koji je zajednički svim državama članicama¹⁷.

29. Naposljetku, treba napomenuti da je Sud istaknuo da se pravilom iz članka 6. točke 3. Uredbe br. 44/2001, koje se odnosi na protutužbu, uključenim u članak 20. stavak 2. te uredbe, usklađuju te odredbe¹⁸.

30. Sud je također presudio, što se tiče izraza „[p]roizlazi iz istog ugovora ili činjeničnog stanja kao i prvotna tužba”, da on treba biti predmet autonomnog tumačenja, imajući na umu ciljeve te uredbe¹⁹.

31. U tom je smislu Sud istaknuo da radi dobrog sudovanja posebna sudska nadležnost u području protutužbe omogućava strankama da tijekom istog postupka i pred istim sucem riješe sve svoje recipročne zahtjeve koji imaju zajedničko podrijetlo. Tako se izbjegavaju suvišni i višestruki postupci²⁰. Stoga je presudio da „u okolnostima poput onih iz glavnog postupka treba smatrati da protutužba za povrat na temelju stjecanja bez osnove potječe iz ugovora o leasingu iz kojeg je proistekla prvotna tužba davatelja leasinga. Naime, navodno stjecanje bez osnove u visini iznosa plaćenog na ime izvršenja u međuvremenu ukinute presude ne bi se dogodilo bez navedenog ugovora”²¹. Stroga veza s meritumom spora je prema tome odlučujuća.

13 Ova se rečenica već navodi u presudi od 22. svibnja 2008. u predmetu *Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 24.).

14 Vidjeti Prijedlog uredbe Vijeća (EZ) o sudskoj nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (COM(1999) 348 *final*), obrazloženje.

15 Presude od 22. svibnja 2008., *Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 17. i 30.) i od 14. rujna 2017., *Nogueira i dr.* (C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 49. i navedena sudska praksa)

16 Presude od 22. svibnja 2008., *Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 18.) i od 14. rujna 2017., *Nogueira i dr.* (C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 51. i navedena sudska praksa)

17 Vidjeti u pogledu članka 18. te uredbe presudu od 10. rujna 2015., *Holterman Ferho Exploitatie i dr.* (C-47/14, EU:C:2015:574, t. 36. i 37. i navedenu sudsku praksu) i, što se tiče članka 19. točke 2. navedene uredbe, presudu od 14. rujna 2017., *Nogueira i dr.* (C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 47. i 48. i navedenu sudsku praksu).

18 Presuda od 22. svibnja 2008., *Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 22.)

19 Presuda od 12. listopada 2016., *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:763, t. 36.)

20 Presuda od 12. listopada 2016., *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:763, t. 37.)

21 Presuda od 12. listopada 2016., *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:763, t. 38.)

32. U tim okolnostima, opravdava li zaštita koju treba pružiti zaposleniku kao slabijoj stranci prihvaćanje drukčijeg tumačenja pojma „protutužba”, s obzirom na to da ne postoji pojašnjenje u članku 20. stavku 2. Uredbe br. 44/2001? Poput Komisije, smatram da pojam „protutužba” treba biti jedinstven u slučaju primjene pravila o nadležnosti europskih sudova, tim više što do sada nije bilo mnogo poteškoća oko tumačenja mjerila u slučaju izvedene nadležnosti i što ona, kao i povezanost, imaju za cilj izbjeći rješenja koja bi mogla biti nespojiva ako bi se o stvarima sudilo odvojeno²².

33. Slijedom toga, prednost ovog rješenja je izbjegavanje upotrebe pojmova koje je teže provesti kao što je postojanje „objektivne veze po predmetu ili cilju”, koje je predložila talijanska vlada. Međutim, zbog nekoliko mi se razloga ne čini da bi trebalo prihvatiti prestrogi pojam „tužba koja proizlazi iz ugovora o radu”, poput onoga koji je predložila Komisija, koji se temelji na „radnom odnosu na koji se pozvao radnik u svojoj prvotnoj tužbi”.

34. Kao prvo, Sud je već prihvatio široko tumačenje pojma „tužba koja proizlazi iz ugovora”²³, priznavši da zahtjev za povrat na temelju stjecanja bez osnove proizlazi iz ugovora o leasingu koji su sklopile stranke u glavnom postupku, u posebnim postupovnim okolnostima. Naime, radilo se o zahtjevu za povrat čiji je predmet bio iznos koji je odgovarao iznosu dogovorenom u okviru izvansudske nagodbe, koji je postavljen u novom sudskom postupku između istih stranaka, nakon ukidanja odluke donesene povodom prvotne tužbe i čije je izvršenje dovelo do te izvansudske nagodbe. Stoga, treba reći da Sud nije toliko odabrao izravnu vezu s ugovorom, koliko činjenicu da bez tog ugovora ne bi došlo do stjecanja bez osnove, što dokazuje da „se ti zahtjevi temelje na zajedničkom činjeničnom kontekstu”²⁴.

35. Kao drugo, mora se uzeti u obzir isprepletenost odnosa iz ugovora o zapošljavanju²⁵, što se događa često u slučaju upućivanja, prilikom čega izvorni ugovor može ostati na snazi i postojati istodobno s lokalnim ugovorom o zapošljavanju.

36. U ovom slučaju, iz suglasnih očitovanja stranaka proizlazi da je društvo PL Italy bilo 100 %-tni vlasnik društva PL Poland i da je od srpnja 2001. sklopljen posebni „paralelni” ugovor s društvom PL Poland kako bi se utvrdili posebni uvjeti tog radnog odnosa. Osim toga, može se istaknuti da je predmet postupka koji je pokrenuo L. Guida bio prvotni, a ne posljednji ugovor sklopljen s društvom PL Poland.

37. Kao treće, iz obrazloženja otkaza i novčanog zahtjeva društva PL Italy proizlazi da su njihove osnove iste činjenice koje se bez razlike odnose na dva društva. U ovom se slučaju L. Guidi stavlja na teret da je, s jedne strane, u više navrata, neopravdano od društva PL Poland dobio povrat troškova službenih putovanja i naknada za neiskorišteni godišnji odmor i da je, s druge strane, doveo društvo PL Italy u zabludu prilikom isplate iznosa njegove plaće, dostavljajući mu povoljniji devizni tečaj zlota u odnosu na euro od službenog tečaja. Nesporno je da se na tim činjenicama temelji odluka o raskidu radnog odnosa, koju su donijela društva PL Italy i PL Poland, i da je predmet protutužbe povrat odgovarajućih neopravdano isplaćenih iznosa.

38. Taj bliski odnos između radnikovog osporavanja obrazloženja otkaza i zahtjeva za povrat koji je podnio poslodavac ima za posljedicu odbijanje argumenata L. Guide i Komisije koji se odnose na nepredvidivost tuženikova zahtjeva zbog ustupa tražbine na temelju kojeg ima pravo na tužbu.

22 Slično u presudi od 11. travnja 2013., Sapir i dr. (C-645/11, EU:C:2013:228, t. 42.), u pogledu članka 6. točke 1. Uredbe br. 44/2001, i u komentaru Czernich, D., Kodek, G., i Mayr, P., *Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht Brüssel Ia-Verordnung (EuGVVO 2012) und Übereinkommen von Lugano 2007 Herausgeber*, LexisNexis, Beč, 2015., str. 296. paragraf 3.

23 Slično u analizi odredaba članka 6. točke 1. Uredbe br. 44/2001, u Magnus, U., i Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law, Brussels Ibis Regulation*, Svezak 1, Sellier European Law Publishers, Otto Schmidt, Köln, 2015., str. 401., posebno u pogledu izraza „isti ugovor” u engleskoj jezičnoj verziji te uredbe.

24 Taj je izraz preuzet iz mišljenja nezavisne odvjetnice Kokott u predmetu Kostanjevec (C-185/15, EU:C:2016:397, t. 44.).

25 Vidjeti, kao opći pregled posebnosti ugovora o zapošljavanju, presudu od 15. siječnja 1987. u predmetu Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, t. 16.). Kao primjer slučaja više ugovornih odnosa, vidjeti presudu od 10. travnja 2003., Pugliese (C-437/00, EU:C:2003:219, t. 4. do 9.) i osobito što se tiče društava koja pripadaju istoj grupi, presude od 22. svibnja 2008., Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, EU:C:2008:299, t. 7. do 10.) i od 10. rujna 2015., Holterman Ferho Exploitatie i dr. (C-47/14, EU:C:2015:574, t. 12. do 18.).

39. Kao četvrto, valja primijetiti da je L. Guida odlučio osporiti osnovanost jedine odluke o prekidu radnog odnosa, onog s društvom PL Italy, te tužiti ga, ne pred sudovima države članice mjesta na kojem je obično obavljao posao, kako mu je omogućio članak 19. točka 2. podtočka (a) Uredbe br. 44/2001, već pred onim u mjestu gdje društvo PL Italy ima domicil. Taj izbor ne treba imati posljedice na samostalno tumačenje pojma „protutužba”. Valja podsjetiti u tom pogledu da, iako je zakonodavac Unije odlučio utvrditi više pravila o nadležnosti kojima se štiti radnika, on nije odlučio utvrditi mjerila kojima se ograničava mogućnost poslodavca da podnese protutužbu.

40. Zbog istih razloga treba odbiti argument o pravu koje se primjenjuje na ugovor o zapošljavanju koji, prema mišljenju Komisije i L. Guide, opravdava tumačenje strogo ograničeno na ugovor o zapošljavanju iz prvotne tužbe. Iako je, što se tiče određivanja nadležnosti na temelju mjesta izvršenja ugovora o zapošljavanju kojim se opravdava davanje prednosti poklapanju sudske i zakonodavne nadležnosti, Sud smatrao prikladnim uzeti u obzir odgovarajuće odredbe Rimske konvencije²⁶ iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze²⁷, valja smatrati da pitanje sudske nadležnosti u slučaju protutužbe mora biti u potpunosti neovisno o pitanju prava koje se primjenjuje na meritum.

41. Prema tome, smatram da okolnosti u glavnom postupku pokazuju da pojam „protutužba” ne treba tumačiti na način da se ograničava na isključivo ugovorni okvir. Također treba uzeti u obzir sukladnost činjenica na kojima se temelji prvotna tužba. Dakle, u ovom slučaju nije protivno interesu zaposlenika da se u interesu dobrog sudovanja prizna to da isti sud može ocjenjivati istinitost činjenica koje opravdavaju otkaz i iz njih izvući zaključke o novčanim posljedicama. Također je zajamčeno da odluke neće biti proturječne, sukladno cilju utvrđenom u uvodnoj izjavi 15. Uredbe br. 44/2001. U tim okolnostima je od manje važnosti da je do ustupa tražbine na koju se poziva poslodavac došlo nakon pokretanja postupka pred nadležnim sudom.

42. Stoga, čini mi se da je moguće da općenito tumačenje pojma „protutužba” u interesu jasnoće i učinkovitosti nacionalne sudove dovede do toga da provjere zajedničko podrijetlo zahtjeva stranaka, bilo da je ono ugovorno ili činjenično, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja.

43. Na temelju svih ovih razloga Sudu se predlaže da odluči da članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da ovlašćuje poslodavca, kao i radnika, na podnošenje protutužbe pred sudom pred kojim je podnesena prvotna tužba i da je taj sud nadležan za odlučivanje o toj tužbi, pod uvjetom da je podnesena u svrhu rješavanja svih recipročnih zahtjeva koji imaju zajedničko podrijetlo, što treba provjeriti sud koji je uputio zahtjev.

IV. Zaključak

44. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je postavio Corte d'appello di Torino (Žalbeni sud u Torinu, Italija) odgovori na sljedeći način:

Članak 20. stavak 2. Uredbe Vijeća br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da ovlašćuje poslodavca, kao i radnika, na podnošenje protutužbe pred sudom pred kojim je podnesena prvotna tužba i da je taj sud nadležan za odlučivanje o toj tužbi, pod uvjetom da je podnesena u svrhu rješavanja svih recipročnih zahtjeva koji imaju zajedničko podrijetlo, što treba provjeriti sud koji je uputio zahtjev.

²⁶ Kao vrlo recentan primjer vidjeti presudu od 14. rujna 2017., Nogueira i dr. (C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 55.), o samostalnom tumačenju članka 19. točke 2. Uredbe br. 44/2001.

²⁷ SL 1998., C 27, str. 34. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 13., str. 7.) Članak 6. te konvencije primjenjuje se na ugovore sklopljene do 17. prosinca 2009. Nakon tog datuma, primjenjuje se članak 8. Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL 2008., L 177, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19. svezak 6., str. 109. i ispravak SL 2015., L 66, str. 22.), sukladno članku 28. te uredbe.